

AVOINTEN
TIETOAINEISTOJEN
TUOTTAMINEN – JHS I 89 JA
SEN EDELLYTTÄMÄ CREATIVE
COMMONS-LISENSSI

5.2.2015

OTK Maria Rehbinder maria.rehbinder@aalto.fi

Tekijänoikeusasiamies

Taideyliopistojen tekijänoikeuspalvelu

<http://copyright.aalto.fi/>

Aalto-yliopisto / Hankepalvelut

PsM Tarmo Toikkanen tarmo.toikkanen@aalto.fi

Tutkija, Oppimisympäristöjen tutkimusryhmä

<http://legroup.aalto.fi>

Aalto-yliopisto / Median laitos



Kuva: Mikko Säteri, CC BY

Avointen tietoaaineistojen tuottaminen – JHS I 89 ja sen edellyttämä Creative Commons-lisenssi, jonka tekijät ovat Maria Rehbinder ja Tarmo Toikkanen, on lisensoitu Creative Commons Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä.



SISÄLTÖ

- CC-lisenssit ja avoin data
- Uusi CC 4.0 lisenssiperhe ja sen käännös
- CC-lisenssit ja tekijänoikeus
- JHS 189:n suositukset: CC BY 4.0 ja CC0



JULKISTA VAI AVOINTA?

- Julkinen teoriassa: julkisuusperiaatteen mukaisesti kaikki tieto, joka ei ole salassapidettävää
- Julkinen tietoaineisto: maksutta saatavilla verkosta
- Avoin tietoaineisto: kuten julkinen, johon liitetty avoin käyttö lupa eli lisenssi

CC-LISENSSIT JA AVOIN DATA

- Koneluettava tieto on dataa.
- Avoin data on avoimesti lisensoitua dataa.
- CC BY 4.0 on muodostumassa standardiksi avoimen datan lisenssiksi. Monesti on käytössä tätäkin avoimempi CC0. Käytössä myös muita lisenssejä, kuten ODBL, mutta uusissa julkaisuissa ja sovelluksissa CC BY 4.0 on yleensä suositeltavin.

CREATIVE COMMONS 4.0 - LISENSSIT

- Maailman ensimmäinen täysin kansainvälinen lisenssi, joka ei ole sidottu mihinkään yhteen oikeusjärjestelmään.
- Julkaistu vuonna 2013. Virallinen suomennos valmistui 12.11.2014.
- Huomioi myös eurooppalaisen tietokantasuojan.
- JHS 189 suosittelee CC BY 4.0:aa julkishallinnon avoimen datan lisenssiksi.

Taideyliopistojen
tekijänoikeuspalvelu



copyright.aalto.fi

creativecommons.fi

CC-LISENSSIT JA TEKIJÄNOIKEUS

- Tekijänoikeuslaissa suojataan tekijänoikeutta, valokuvaajan oikeutta esittävän taiteilijan oikeutta, tuottajan oikeutta ja tietokantaoikeutta
- Oikeudet syntyvät tekijöille, esittäville taiteilijoille ja tutkijoille jotka ovat luonnollisia henkilöitä sekä tuottajille ja tietokantaan investoivalle organisaatiolle, jotka ovat oikeushenkilöitä
- Creative Commons 4.0 -lissenssiperhe käsittelee kaikkia näitä oikeuksia

SUOJAN PIIRISSÄ OVAT

- Huomattavaa investointia vaatineet tietokannat ja laajat luettelot. Suoja rajoittaa “olennaisen osan” kopiointia tai julkista jatkokäyttöä.
- Kaikki luova ja omaperäinen: Potentiaalisesti jo | | sanan katkelma voi olla luova teos. Tästä syystä myös metadata on lisensoitava (yleensä CC0).
- Lisäksi: Valokuvat, ääni- ja videotallenteet, tv- ja radiosignaalit, teosten esitykset.

TALOUDELLISET OIKEUDET

- Kappaleen valmistaminen
- Kappaleen valmistamista on kopioiminen ja tallentaminen
- Yleisön saataville saattaminen
- Kattaa kaikki välittämisen ja lähettämisen muodot esim. internet-käyttö ja teosten välittäminen mobiililaitteisiin.
- Creative Commons 4.0 -lisenssit antavat käyttöluvan kaikkien taloudellisten oikeuksien käyttöön luvan ehdoilla



MORAAALISET OIKEUDET

- **Isyysoikeus:** Oikeus tulla nimetyksi teoksensa tekijänä tai lähioikeuden haltijana hyvän tavan mukaisesti. Tämän oikeuden toteutumisesta CC lisenseissä huolehtii kaikissa perheen lisenseissä oleva Nimeä eli Attribution ehto joka ilmoitetaan lyhyesti sanalla BY
- **Respektioikeus:** Ei sallittua muuttaa tai saattaa yleisön saataviin tekijäntaiteellista arvoa tai ominaislaatua loukkaavalla tavalla. Tämä oikeus otetaan huomioon siten, että muuttamisoikeudesta sovitaan CC lisenseissä siinä laajuudessa kuin laki sen sallii.



Augustin-Charles Renouard, 1794-1878. PD

CC-LISENSSIT JA SUOMEN OIKEUSJÄRJESTELMÄ

- Lähtökohtana sopimusvapaus
- Tekijänoikeuslaki ja immateriaalioikeudellinen lainsäädäntö ovat sopimuksenvaraista lainsäädäntöä,
 - laki määrittelee oikeuksien sisällön
 - sopimukset määrittelevät missä laajuudessa ja millaisina oikeudet siirtyvät
- CC-lisenssisopimuksen käänöksessä on valittu termit, joilla on jo viralliset kansainvälisissä sopimuksissa ja EU-direktiiveissä valitut käänökset

YKSINOIKEUS JA SIITÄ SOPIMINEN

- Oikeudenhaltijoilla on yksinoikeus määrätä teoksesta
- Jokaisen tekijänoikeuslain mukaisen oikeudenhaltijan lupa on saatava käyttöön
- Käyttöluvan eli lisenssin (license) laajuus ja laatu määräytyvät sopimuksen sisällön mukaisesti
- Creative Commons -lisensseillä saadaan kaikilta oikeudenhaltijoilta lupa ehdoilla, joilla käyttäjä ja avaaja sopivat tekijänoikeuslain suojaamien teosten ja tietokantojen käytöstä ja käytön ehdoista
- <http://creativecommons.fi/lisenssit/>

LÄHTEET KÄÄNNÖKSELLE

- Käännöksen lähteinä ovat olleet (alla esitetyssä järjestyksessä)
 1. Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta 79/86
 2. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY eli Tietoyhteiskuntadirektiivi
 3. Muut EU-direktiivit kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/91/EY eli Tietokanta-direktiivi
 4. Suomalainen oikeuskirjallisuus
 5. Vakiintunut käytäntö

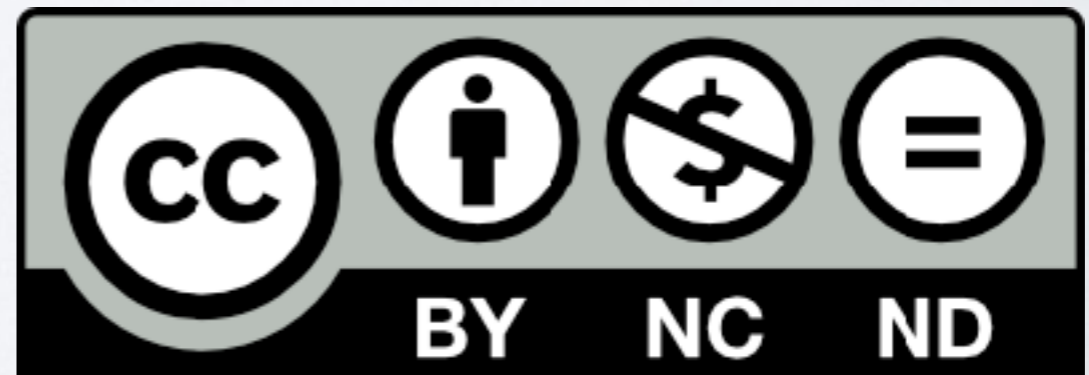
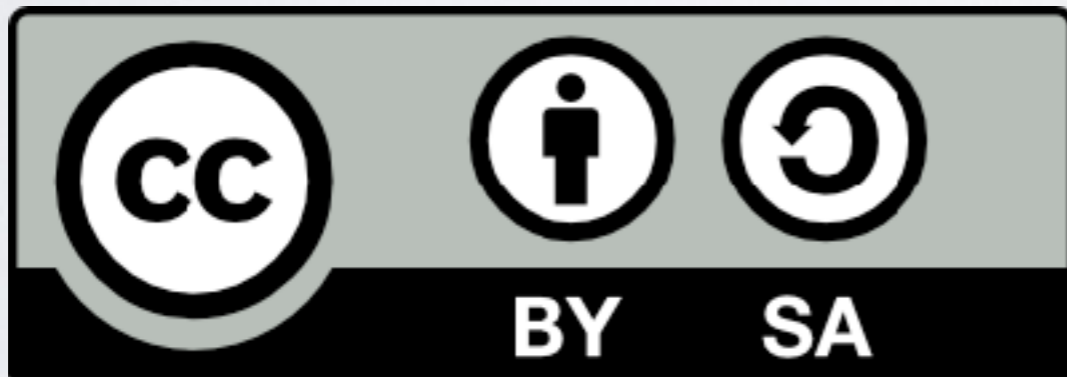
CC BY 4.0

CREATIVE COMMONS NIMEÄ 4.0

- Hyödyntäjän on pakko mainita: lisenssi, linkki lisenssiin, tekijä, linkki teokseen, tekijänoikeushuomautus, vastuunrajoituslauseke
- Ei muita rajoituksia hyödyntämiselle.



creative commons



MIKSI JUURI CC BY?

- NC-ehtoa ei suositella, koska avointa dataa on nimenomaan tarkoitus voida hyödyntää kaupallisesti.
- ND-ehtoa ei suositella, koska jatkokäytössä dataa pitää voida jatkojalostaa, yhdistää muihin aineistoihin ja julkaista.
- SA-ehtoa ei suositella, koska se rajoittaa muunnelmien julkaisutapaa. Etenkin kaupallista hyödyntämistä voi haitata, jos jalostettu data on pakko julkaista avoimella lisenssillä.

CC0 1.0 PUBLIC DOMAIN - LAUSUMA

- CC0 sopii tietoaineistojen metadatan julkaisemiseen. Se ei ole lisenssi tai sopimus vaan yksipuolinen oikeuksista luopuminen (waiver)
- Sopii tietoaineistojen julkaisemiseen esim. silloin kun aineiston avaaja tyytyy toivomaan, että se mainitaan, mutta ei edellytä tätä. Voi edistää aineiston jatkokäyttöä jos jatkokäyttö käsittäisi niin suuren määrän oikeudenhaltijoita että kaikkien nimeäminen olisi erittäin vaikeaa. Monet avoimen datan julkaisijat käyttävät CC0:aa.
- https://wiki.creativecommons.org/CC0_use_for_data
- <https://wiki.creativecommons.org/Data>

LISÄTIETOJA

<http://www.jhs-suositukset.fi/suomi/jhs189>

<http://creativecommons.fi>

<http://creativecommons.org>

info@creativecommons.fi

<http://www.slideshare.net/tarmot/tekijanoikeudet-ja-creative-commons-datan-avaajalle>

maria.rehbinder@aalto.fi

<http://copyright.aalto.fi/>

tarmo.toikkanen@aalto.fi



Kuva: Mikko Säteri, CC BY

Avointen tietoaisteojen tuottaminen – JHS189 ja sen edellyttämä Creative Commons-lisenssi, jonka tekijät ovat Maria Rehbinder ja Tarmo Toikkanen, on lisensoitu Creative Commons Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä.

